

تفریق تفریح در حاشیه!

تفریح و سرانه‌های آن در حاشیه شهر مشهد وضعیت خوبی ندارد

عکس: تاوان محمد شوراژ

«زمین‌های خاکی محل

بازی بسیاری از بچه‌های

محلات کم‌برخوردار

مشهد است. زمین‌های

بایر رهاشده روبه آسمان که خاراز

آن روییده همان زمین با یشان است.

چندبازی در خواست داده ایم. گفتیم

جای دوری نمی رود اگر داخل این

زمین ها وسایل بازی برای بچه ها

بگذارید. تا حالا فقط قول داده اند

بدون اتفاقی...»

به انتهای محله‌های پور سینا، شهرک شهید

باهنر، محله اسماعیل آباد رفته اید؟ آنجا تا

دل‌تان بخواهد زمین خالی و رها در مقیاس

بزرگ وجود دارد. زمین‌هایی که خاکش به

جزم مردم می‌رود. خبری از دار و درخت

نیست که حداقل بچه‌ها و خانواده‌ها بتوانند

عصرهای گرم تابستان از آن استفاده کنند، نه

فضای سازی ونه....

● محلات بدون تفریح

سیدعلی حسینی یکی از فعالان حاشیه شهر است که

مشکلات را با پوست و گوشت خودش لمس کرده است. او

عضو شورای معتمدان محلات حاشیه شهر مشهد است و

به دلیل حضور فعالانه و پیگیرانه اش در محلات کم‌برخوردار

با او در باره سرانه تفریحی محلات حاشیه‌ای یا کم‌برخوردار

به گفت و گو نشستیم. توضیح ابتدایی این عضو شورای

معتمدان محلات حاشیه مشهد بر پایه ترسیم نقشه‌ای از

حال روز محلات مشهد است. او می‌گوید: بخش زیادی

از محلات حاشیه‌ای مشهد در مناطق ۴، ۳ و ۵ شهرداری

قرار گرفته است. اگر نگاهی به این مناطق داشته باشیم

می بینیم که امکانات شهرداری عادلانه توزیع نشده است و

از نظر سرانه تفریحی کمبودهای زیادی دارند.

توضیح تکمیلی حسینی مصداقی است که به گفته اونباز

به شاهدندار در خود گواه ما جر است، «برای نمونه می‌توانید

نام چند محله این طور ادامه می‌دهد: «محله ایوان طرق

یک متر فضای سبز و مجموعه آبی ندارد. این درحالی

است که خود این محله جمعیتی در حدود ۵۰ هزار نفر دارد.

جای دور نرویم و مصداق ملموس‌تری که همه بدانند ذکر

کنم. شهرک شهید باهنر فضایی برای ورزش ندارد. در محله

هم جوارش استخری مربوط به آستان قدس وجود دارد اما

شرایط استفاده اش برای همه مهیا نیست. دلیل واضحش

قیمت است. خانواده‌ای که در آن محله ساکن است چطور

می‌تواند ساعتی ۲۰ هزار تومان به یک فرزندش بدهد.

محله‌های طبرسی شمالی، جاده سیمان و... نیز چنان

غرق در مشکلات شهری هستند که موضوع تفریح دیده

نمی‌شود. در این محلات و دیگر محلاتی که درگیر

روزمرگی‌های زندگی هستند اگر امکاناتی بر پایه دریافت

هزینه ایجاد شود، با هم تأثیری در افزایش تفریح و نشاط

برای این محلات ندارد.»

● ارتقای سرانه تفریح با همدلی دستگاه‌ها

اماره حلی که این عضو شورای معتمدان محلات حاشیه

به آن اشاره دارد ارتباط تنگاتنگی به همدلی و همراهی

دستگاه‌های مسئول دارد. او این تأکید را دارد که اگر همت

جمعی برای ارتقای سرانه تفریحی باشد می‌توان بخشی

از مشکلات سرانه تفریح در محلات حاشیه شهر مشهد را

برطرف کرد.

گفتن ایجاد همدلی و همراهی یک راهکار است که بدون

اقدام مانند تمام راهکارها بدون حاصل و نتیجه پایگانی

روزنامه‌نگار

الهام مهدی زاده

خواجهر ربیع ۱۶ و داداز زمین‌های رهاشده

با بلوکه‌های سیمانی، شب که می‌شود

پشت این بلوکه‌ها معتمدان مواد می‌کشند

و صبح‌ها بچه‌ها برای بازی ورهایی از این

خانه‌های کوچک، داخل این زمین‌ها

بازی می‌کنند.

ارزان‌ترین و ساده‌ترین تفریح همان رفتن

به پارک و استفاده از فضای سبز و وسایل

ورزشی است اما در اینجا هیچ نیست.

کمی از طرف تر محله طبرسی شمالی

سرانه فضای سبز بسیار کم است. اما از وقتی

خط ۲ متر و راه اندازی شد، شرایط کمی بهتر

از قبل شد. از این جهت که حداقل با ۲ متر و

می‌توانیم تا کوهسنگی برویم و از فضای آنجا

استفاده کنیم.

ماجرای توس ۴ نیز مشابه دیگر محله‌های

کم‌برخوردار است. می‌گویند تفریحی نیست

و باید برای استفاده از فضای سبز باید تا پارک

پردیس بروند. این‌ها همه حرف دل مردم است.

می‌رسد که از آن موقع تا الان پنج ماه می‌گذرد.»

● اگر عزمی وجود داشت...

باز ینب عظیمی، یکی از بانوان خانه‌دار جاده سیمان

محله قرقی، ارتباطی می‌گیریم. او نبود فضای تفریحی و

سرگرمی را مهم‌ترین معضل محله خودش بیان می‌کند و

می‌گوید: تا حدود ۱۰ سال قبل اینجا روستا بود. بچه‌ها در

همان زمین‌های خاکی فوتبال بازی می‌کردند. روستای

قرقی با تصمیم مسئولان به محدوده شهری متصل شد.

اوایل خوشحال بودیم که ما هم شهری شده ایم و مسئولان

اینجا را آباد می‌کنند اما الان به شدت از این موضوع

پشیمانیم؛ زیرا الان هم بچه‌ها همان در همان زمین‌های

خاکی فوتبال بازی می‌کنند.

او در ادامه صحبت‌هایش می‌گوید: «وقتی که روستابه

شهر می‌پیوندند باید مشکلات آن‌هم حل و فصل شود

ولی انگار مسئولان فقط در ایام انتخابات اینجا را جزو

محدوده شهری می‌دانند. سؤال من این است: آیا در

مدت ده‌سالی که گذشت امکان ساخت سالن ورزشی

برای بچه‌ها و به خصوص جوانان وجود نداشت؟ آیا

شهرداری بودجه‌ای برای برگزاری کلاس‌های فرهنگی و

هنری برای بچه‌های این گونه محلات ندارند؟ «عظیمی

می‌گوید: «اگر عزمی وجود می‌داشت قطعاً تا به حال

این اقدامات صورت می‌گرفت. شهرداری از همان سالی

که به شهر پیوستیم از ما برای ساخت وساز و... پول

می‌گیرد اما بودجه‌ای که باید برای محله ما هزینه شود

کجایمی رود خدایم داند.»

● اشتباهی به نام احداث فرهنگ‌سرا

معین علوی یکی از هنرمندان محله شهید آوینی است.

او خطاط ماهری است و در مجتمع فرهنگی امام رضا(ع)

که در بوستان ملت واقع شده آموزش دیده است. علوی

احداث فرهنگ سراها را یکی از اشتباهات شهرداری

می‌داند. او می‌گوید: «ساختمان‌های فرهنگ سراها

شیک است ولی استقبال مردم خوب نیست. سری به

همین فرهنگ‌سرای انقلاب اسلامی که در خیابان شهید

بوکانی قرار گرفته است بزنید. اساتید و آموزش‌هایی که

در این مکان‌ها برگزار می‌شود سطح پایینی دارند. من

خودم چندین مرتبه حضور داشته‌ام اما باز هم ترجیح

داده‌ام به بوستان ملت برای آموزش بروم.»

اواره حلی‌برای رشد و افزایش سرانه سرگرمی و توانمندسازی

بچه‌های حاشیه شهر پیشنهاد می‌دهد و می‌گوید:

«مساجد از ظرفیت‌های خوب منطقه‌ما و سایر مناطق

کم‌برخوردار هستند. شهرداری اگر می‌خواهد کاری

برای نوجوانان و جوانان انجام دهد از کانال مسجد وارد

شود، زیرا بسیاری از نونهالان و نوجوانان با این پایگاه

اجتماعی در ارتباط هستند و به نوعی مخاطب هست ولی

استاد و فردی که بناس‌ت آموزش بدهد نیست. با این کار

علاوه بر اینکه شهرداری به خواسته خود که غنی‌سازی

برنامه‌های اوقات فراغت شهروندان است می‌رسد

دیدگاه و نگاه مردم به شهرداری هم

مثبت می‌شود.»

مردم حاشیه شهر درد دل‌های زیادی

دارند اما تا زمانی که نگاه مسئولان

به حاشیه شهر مثبت نباشد، شاهد

اتفاق خاصی نخواهیم بود.

مسئولان باید بدانند در دوران انقلاب

اسلامی و دفاع مقدس مردم حاشیه

شهر پای انقلاب و آرمان‌های انقلاب

بوده‌اند و در هر کوچه و خیابانی قدم می‌گذاری رنگ و

بوی شهادت در آن موج می‌زد.

مسئولان باید بدانند که در بحث نیروی انسانی برای هر

نوع کاری از یابکانی تا کار ساختمانی بار بردوش مردمان

زحمتکش همین مناطق کم‌برخوردار است.

مسئولان باید بدانند بیشتر مردم در مناسب‌تهای

سیاسی از انتخابات تاراهیبایی‌ها-مردم همین مناطق

کم‌برخوردار هستند.

مسئولان باید بدانند حاشیه شهر قهرمان‌پرور است.

ورزشکاران حاشیه شهر با کمترین امکانات در بسپاری

از مسابقات ملی و... خوش درخشیده‌اند.

مسئولان باید بدانند....

گفت‌وگو با رئیس کمیسیون ویژه سامان‌دهی حاشیه شهر مشهد

از نقطه ضعف‌های تفریح در حاشیه تا اقدامات برای حذف ضعف‌ها

الهام مهدی‌زاده سرانه تفریح در برخی از مناطق کم‌برخوردار دارای ضعف است. مسئولان نیز صریح

و گاهی در لفافه به این ضعف‌ها اشاره داشته‌اند. اما چرایی این ضعف‌ها و نیز تدوین اقدامات برای

رفع آن را در گفت‌وگویی با سید ابراهیم علیزاده، رئیس کمیسیون سامان‌دهی حاشیه شهر شورای

شهر مشهد، جویا می‌شویم. بخش عمده پاسخ‌های رئیس کمیسیون ویژه سامان‌دهی حاشیه شهر

مشهد بر محور اولویت یافتن این مناطق استوار است. اینکه اهتمام اعضای شورا و مدیریت شهری بر

این است که با توجه ویژه به مشکلات و نارسایی‌های حاشیه مشهد در حوزه تفریح و فضای سبز پارکی،

آن را برطرف کنند. البته نکته‌ای نیز میان گفته‌های این عضو شورای ششم گنجانده شده و آن هم

توجه به شکل‌گیری این بافت‌هاست، بافت‌هایی که به گفته او بخشی از آن حاصل سودجویی افراد،

فروش زمین‌های کشاورزی و تبدیل آن به بافت‌های خرد مسکونی است. در پایه همین سودجویی‌ها،

کاربری‌هایی مانند ضرورت فضای سبز و... نادیده گرفته یا به نفع کاربری مسکونی حذف شده است.

● یکی از نقاط ضعفی که چهره حاشیه شهر را متفاوت از متن آن کرده است تفاوت در سرانه‌های تفریحی نظیر پارک،

سینما، استخر و... است؛ موضوعی که ریشه و قدمت چندین ساله و حتی چندین دهه‌ای دارد. دیدگاه شما به عنوان

رئیس کمیسیون حاشیه شهر چیست؟ به عبارت دیگر وضعیت و سهم حاشیه مشهد از سرانه‌های تفریحی چگونه است؟

از بازترین شاخصه‌های مناطق حاشیه شهر و کم‌برخوردار جدا از زبدا نگی، ناپایداری و نفوذناپذیری

کمبود سرانه‌های خدماتی است که به تناسب سایر مناطق و محدوده‌های شهر مشهد مشهود است.

ششمین مدیریت شهری سعی می‌کند از طریق تغییر شیب خدمات به سوی مناطق کم‌برخوردار و

حاشیه این فاصله‌ها را کمتر کند. فضای سبز یکی از وظایف مدیریت شهری است.

آمار و سرانه‌های موجود مؤید آن است که مناطق یک‌الی ۶ و منطقه ۱۰ نسبت به سایر مناطق دارای

کمبود سرانه فضای سبز است. در میان این مناطق، بخش‌هایی از مناطق ۱۲ و ۶ در حاشیه شهر

قرار گرفته‌اند. نگاه مدیریت شهری در بودجه و در برنامه عملیاتی معطوف به این مناطق است.

در بودجه ۱۴۰۱ شهرداری مشهد مبلغ ۴۲۴ میلیارد تومان برای افزایش سرانه‌های فضای سبز شهر

مشهد تصویب شد. حدود ۱۷۸ میلیارد تومان است برای افزایش سرانه‌های فضای سبز و پارکی

مناطق حاشیه شهر در نظر گرفته شده است.

نکته دیگر آنکه، شهرداری مشهد وظیفه قانونی برای ساخت فرهنگ سرا و مرکز فرهنگی، قرائت‌خانه،

سالن ورزشی، سروپوشیده و زمین ورزشی رو با ندارد، با این حال و به علت کم‌کاری سایر دستگاه‌های

دارای وظیفه، شهرداری مشهد در سال‌های گذشته اقدام به ساخت این مراکز کرد تا بتواند گوشه‌ای

از کمبودهای شهر مشهد را کاهش دهد.

با وجود تمام این اقدامات، در بین مناطق حاشیه شهر، مناطق ۳ و ۴ به نسبت سایر مناطق از

سرانه‌های تفریحی و فرهنگی کمتری برخوردارند. سعیمان این است که سال‌های آتی این سرانه‌ها

تغییرات چشمگیری پیدا کنند.

● ریشه و چرایی ضعف یا کمبود فضاهای تفریح مشهد در مناطق حاشیه شهر را در چه بخش‌هایی می‌بینید؟ در

کدام حوزه‌ها غفلت شده است؟

اصولاً تفاوت مناطق حاشیه شهر با سایر محلات شهر مشهد ناشی از پیشی گرفتن شهرنشینی

از شهرسازی است؛ به عبارت دیگر محلات حاشیه شهر به دور از نظارت شهرداری‌ها و سایر

دستگاه‌های نظارتی و نیز بدون مجوزهای لازم و رعایت مقررات شهرسازی ساخته شده‌اند. در این

مناطق زمین‌های بزرگ که غالباً زمین‌های کشاورزی و بایر بودند توسط بزرگ‌مالکان و با همکاری

بنگاه‌های غیرمجاز به صورت غیرقانونی و غیر اصولی و بدون رعایت اصول شهرسازی تفکیک و

به افراد مختلف فروخته می‌شوند. زمانی که این بافت‌ها شکل می‌گیرند معضلات متعدد آن‌ها

ظاهر می‌شوند. در مشهد قسمت اعظم بافت‌هایی که اکنون ما به عنوان حاشیه شهر قلمدادشان

می‌کنیم در اطراف بافت‌های روستایی و به دور از نظارت فرمانداری، بخشداری و دهیاری در حریم

شهر مشهد رشد یافته‌اند و بعد از مدتی به شهر مشهد متصل شده‌اند. برخی دیگر از این بافت‌ها

نیز ناشی از تفکیک غیرمجاز تعاونی‌های مسکن دولتی بودند که بدون مجوز و غیرقانونی اقدام

به ساخت وساز و فروش غیر رسمی این بافت‌ها کردند. برخی دیگر هم در زمین‌های وقفی شکل

گرفتند. خلاً نظارت نهاد‌های متولی باعث شد که این بافت‌ها مورد سوء استفاده افراد سودجو

قرار بگیرند و در گذر زمان به افراد دیگر فروخته شوند. در جریان این ساخت‌وسازهای غیرمجاز

همه سرانه‌های خدماتی به نفع سکونت حذف شد و اکنون با چیزی که در اطراف شهر مشاهده

می‌کنید روبه‌رو هستیم؛ یعنی رشد ساختمان‌های چند طبقه بدون کوچک‌ترین فضایی برای

گذران اوقات فراغت.

● در حوزه سیاست‌گذاری، شورای شهر مشهد چه سیاستی برای ارتقای سرانه تفریحی در حاشیه مشهد دارد؟

توسیع‌بخش‌نامه این شورا از ابتدای دوره با درک این مهم و برای رفع مشکلات مردم حاشیه شهر سعی

کرده است در تعریف پروژه‌ها نگاه ویژه‌تری به حاشیه شهر داشته باشد. از اقدامات این شورا برای

افزایش حساسیت و پیگیری برای ارتقای سرانه‌های ورزشی و تفریحی در حاشیه شهر، تأسیس

کمیسیونی با عنوان ورزش و جوانان است. این کمیسیون سعی دارد با سیاست‌گذاری و هم‌افزایی

بین دستگاهی‌های رازا روی دوش مردم حاشیه شهر بردارد.

● شورای مشهد و کمیسیون حاشیه شهر آیا طرحی برای توسعه سرانه‌های تفریحی و پارکی در حاشیه شهر مشهد

دارد؟

کمیسیون حاشیه شهر با تدوین مجموعه سیاست‌های مختلف در حوزه‌های تخصصی مرتبط سعی

کرده است بودجه و برنامه عملیاتی شهرداری مشهد را به سمت وسوی افزایش سرانه‌های خدماتی،

تفریحی و ورزشی حاشیه شهر هدایت کند. از جمله این سیاست‌ها می‌توان به سیاست‌های زیر

اشاره کرد که در مصوبه سیاست‌های شورا به شهرداری مشهد ابلاغ شده است:

● توسعه زیرساخت‌های ورزش همگانی؛

● تأمین حق دسترسی و برخورداری مطلوب از امکانات و خدمات شهری برای بانوان و کودکان؛

● دسترس‌پذیری متوازن و حداکثری، با رویکرد عدالت محوری و با اولویت حاشیه شهر؛

● توزیع عادلانه و متوازن خدمات شهری و ایجاد شیب مثبت به سمت حاشیه شهر، با تأکید بر

فضای عمومی؛

● توسعه و تأمین فضاهای سبز عمومی و فراغتی در مقیاس شهری، منطقه‌ای و محلی.

● نقش سایر نهادهای مسئول نظیر ورزش و جوانان برای توسعه امکانات تفریحی در مناطق حاشیه مشهد را چگونه

ارزیابی می‌کنید؟

مجموعه‌های مختلفی در حوزه ورزش در حاشیه شهر مشهد در حال فعالیت هستند که می‌توان به

شهرداری، آستان قدس، سپاه، آموزش و پرورش و البته اداره کل ورزش و جوانان... اشاره کرد. متأسفانه